

سخن مدیر مسئول

مرکز تخصصی علم کلام از مراکز وابسته به شورای عالی و مرکز مدیریتی حوزه های علمیه است که تحت اشراف حضرت آیت الله العظمی سبحانی تبریزی (دام ظلّه) اداره می شود. شعبه اصلی و مرکزی آن در قم و در مؤسسه آموزش عالی امام صادق علیه السلام است و در شهرهای دیگر نیز شعبه هایی دارد. در شعبه مرکزی در سطح ۲، ۳ و ۴ از بین طلاب داوطلب تحصیل در علم کلام دانش جو پذیرفته می شود.

کلام تطبیقی بین المذاهب، وهابیت و کلام جدید و چند گرایش دیگر، رشته های زیر مجموعه آن است. این مرکز که از سال ۱۳۷۰ ش آغاز به کار کرده است تا کنون صدها دانش جو و دانش پژوه در علم کلام را تربیت کرده و به جامعه علمی تحویل داده است که بسیاری از آنان در مراکز آموزشی و پژوهشی حوزوی و دانشگاهی به تدریس، تألیف و تحقیق در مباحث کلامی اشتغال دارند.

نظام تعلیم در مرکز بر پایه آموزش و پژوهش استوار است که متناسب با سطوح تحصیلی، اولویت آموزش و پژوهش نسبت به یکدیگر متفاوت است. بر این اساس، در سطح چهار، پژوهش وجه غالب را دارد. البته، این سیاست گذاری نظام تعلیمی است، ولی سبک و روش ویژه اساتید در این خصوص تأثیرگذار است. از باب نمونه، یکی از مواد درسی سطح چهار، روش شناسی علم کلام است که این جانب عهده دار تدریس آن بوده ام. در این درس که اصل بر پژوهش بوده است، هر یک از دانش پژوهان موظف به نوشتن تحقیقی در زمینه روش شناسی یکی از متکلمان امامیه بوده اند، و تا کنون مقالات بسیاری در این باره نگارش یافته که شماری از آنها در فصلنامه علمی - پژوهشی کلام اسلامی چاپ و منتشر شده است و انشاء الله مجموع آنها در چند جلد کتاب چاپ و منتشر خواهد شد. کتاب «روش شناسی علم کلام» که در سال قبل از سوی کتاب سال حوزه مورد تقدیر قرار گرفت، نیز محصول همین روش است، یعنی مباحث توسط این جانب تدوین گردید و در دوره های مختلف مورد بحث و بررسی قرار گرفت، تا اینکه با این سبک و سیاق نگارش یافت.

ماده درسی دیگری که در سطوح سه گانه در مرکز کلام تدریس می شود، مهدویت است. کتاب «مهدویت از دیدگاه اسلام و ادیان» محصول چندین دوره تدریس این ماده درسی به روش آموزشی - پژوهشی در سطح ۳ می باشد. در

سطح چهار که مباحث تخصصی تر انجام می شود مسایل ویژه‌ای از مهدویت با اولویت روش پژوهش، با راهنمایی اساتید و توسط دانش پژوهان بررسی و تحقیق می شود. یکی از این مسایل، بررسی ادله وجود امام عصر علیه السلام است که در دوره اخیر این جانب عهده دار تدریس آن بودم. مقالات این شماره فصلنامه علمی - پژوهشی کلام اسلامی محصول این تحقیقات است.

ادله وجود امام عصر علیه السلام به دو دسته عقلی و نقلی تقسیم می شود. دلیل عقلی وجود امام عصر، بر «ضرورت وجود امام معصوم در هر زمان، و اینکه حق در هر مسأله‌ای از امت اسلامی بیرن نیست» استوار است. از آن جا که چنین مصداقی از امام در هیچ یک از مذاهب اسلامی، غیر از مذهب امامیه وجود ندارد، مصداق آن، همان امام دوازدهم شیعه امامیه است، زیرا در غیر این صورت، حق در باب امامت، در امت اسلامی نخواهد بود، که نادرستی آن مبرهن و اجماعی است.^۱

دلایل نقلی وجود امام عصر علیه السلام نیز دو دسته اند: دلایل نقلی عام و خاص. ادله نقلی عام، ادله‌ای هستند که به امام عصر علیه السلام اختصاص ندارد، بلکه مربوط به همه امامان اهل بیت علیهم السلام می باشند، مانند حدیث ثقلین، حدیث «من مات و لم یعرف امام زمانه»، حدیث امان و حدیث دوازده خلیفه.^۲ و ادله نقلی خاص، هستند که به وجود امام عصر علیه السلام اختصاص دارند، شماری از این ادله به صورت مختصر در کتاب «مهدویت از دیدگاه اسلام و ادیان» تبیین شده است.

از مقالات شش گانه این شماره فصلنامه علمی - پژوهشی علم کلام، مقاله مربوط به حدیث «من مات»^۳ از ادله نقلی عام، و سایر مقالات، ادله خاص می باشند. گزارش های مربوط به ولادت امام عصر علیه السلام و دیدارهایی که با او در زمان امام حسن عسکری علیه السلام انجام گرفته است، دیدارهایی که پس از امام عسکری علیه السلام و در دوران نیابت خاصه واقع شده است، روایات مربوط به غیبت امام عصر علیه السلام، روایات مربوط به معرفی امام پسین توسط امام پیشین، و روایات مربوط به نزول فرشتگان در شب قدر، عناوین و محورهای ادله خاص اند.

اللهم عجل لولیک الفرج

۱. برای آگاهی بیش تر در باره این دلیل، ر.ک: مهدویت از دیدگاه اسلام و ادیان، ص ۱۱۶-۱۲۳، و فصلنامه انتظار موعود، شماره ۳۲.
۲. برای آگاهی از این ادله به کتاب «امامت اهل بیت از دیدگاه قرآن و روایات» از همین نویسنده رجوع شود.
۳. در شماره ۳۸ فصلنامه انتظار موعود، مقاله‌ای با عنوان «تحلیل و بررسی مرگ جاهلی و معرفت امام زمان علیه السلام»، به قلم این جانب، چاپ شده است، اما مقاله کنونی مشتمل بر مطالب جدیدی است.